

22. Se Harald Jørgensen: C.N. David, Kbh. 1950, bd. I, s. 14.
23. I.c. Hans Jørgen Holm havde ved kgl. resolution af 23. maj 1829 fået tildelt opsynet med periodiske skrifter af upolitisk karakter. Efter hans død den 12. juni 1832 overtog Fr. Thomsen opsynet, indtil Frederik VI personligt forespurgte om forholdene vedr. censuren (19.12.1834). Den 6. jan. 1835 afskedigedes Thomsen, hvorpå Chr. Reiersen udnævntes til dette vigtige arbejde. (Danske Kancelli, Journal 1834, nr. 2861).
24. Borup: Heibergske Familiebreve, Kbh. 1943, s. 35 og 38.
25. Ikke optaget af Borup i Breve og Aktstykker. Molbechs koncept samt en renskrift deraf findes i Coll. Saml. nr.344, 4°. Vol II.
26. Borup: Breve og Aktstykker, nr. 233. Da Borup ikke har kendt Molbechs »Dramaturgiske Fragmenter og Noter«, er kommentaren (V, 77) ganske forfejlet.
27. Se note 18.
28. Kabinetsarkivet. Memorialprotokol nr. 1390 1831 (3.10.1831). Også Ryge søgte stillingen (nr. 1342).
29. Prins Christian Frederik protegerede Sibonis Musikkonservatorium, af hvis bestyrelse Kirstein sen. var et af de mest indflydelsesrige medlemmer se: Dansk Arbog for Musikforskning XI 1980 Kbh. 1981 s. 57-78. Jonas Collins virke i Finansdeputationen var koordineret med Rentekammerets funktioner. Kirstein jun. blev udnævnt til kommitteret i Rentekammeret den 7. jan. 1831, mens Collin blev deputeret i Rentekammeret den 2. marts 1831, i forbindelse med Møstings afgang (Kringelbach: Den civile Centraladministrations Embedsetat 1660-1848 Kbh. 1889).

Jens Peter Keld

Et ukendt digt af Georg Brandes

I Georg Brandes-arkivet i Det kongelige Bibliotek opbevares en omfattende (utrykt) brevveksling mellem Georg Brandes og Margarete (Grete) Klinckerfuss. Brevvekslingen strækker sig over årene 1901-1926 og er i perioder meget intensiv. Brandes skriver gennem længere tid op til to breve om måneden. Den afgiver således et eksempel på hans enorme meddelelsestrang og rastløse skrivelyst. Samtidig meddeler den et uhyre sympatisk indtryk af en ung begavet pige fra århundredeskiftet (M.K. er født 1877), der vil noget med sit liv.

Blandt brevene findes nedenstående hidtil ukendte originaldigt af Georg Brandes indlagt:

Morgen ved Lago Maggiore

Himlen blaa med lette Skyer. -
Hist paa Bjerget to smaa Byer
lyser hvidt i mørkegrønne
Skovbuketter.

Himlen blaa med lette Skyer
Søen, bleg med Sølvskjær, mætter
Øjet med det Dæmpetskjønne.

Morgenstemning, Morgentoner!
Kvidderlyd fra Palmekroner!
Solreflex fra blanke Blade,
medens over Søens Flade
Sejler Duft fra Kyst til Kyst.

Morgenstemning, Morgentoner
fører Længsel til mit Bryst.

I den svale
Morgen fløjter Nattergale,
blander her, hvor Roser gløde
og Magnolier staar i Grøde,
deres rene, klare, søde
Toner ind i Blomsterduften.

Morgenfløjt af Nattergale!
Hør dem synge, hør dem tale,
sværme, attraa, vildt begjære,
saa en Hymne til Naturen,
en Concert til Elskovs Ære,
fylder, fin og fyldig, Luften.

Mellem de danske verslinjer er indføjet tysk prosaoversættelse, men kun af de ord, der må være uigennemskuelige for en tysker.

Digtet er dateret 8. juni 1907 og skrevet på brevpapir fra Villa San Remigio, Pallanza, Lago Maggiore. Stedet ejedes af et velhavende italiensk kunstnerægtespar Marchese Silvio della Valle di Casanova og frue, der var venner af såvel Georg Brandes som af Grete Klinckerfuss, og alle fire tilbragte de nogle vellykkede feriedage sammen her i 1907, som det også fremgår af et senere brev fra Grete Klinckerfuss til Georg Brandes (fra 28.4.1912): »(...) Pallanza, wo wir anno 1907 so schöne, gelungene, unvergessliche Tage wie seitdem nie mehr verbrachten.«

Villaen er omtalt i et dobbelt-essay i Samlede Skrifter 18, der - ligesom digtet - er dateret til 1907. Første del, en prosa-lyrisk skizze, er en hyldest til kunst og skønhedsglæde og indeholder den obligate modstilling af det kedsommelige Norden og det farverige, livgivende Syden. Naturdyrkelsen holdes dog i skak af beundringen for menneskeåndens civiliserende indflydelse, og glæden over livsændernes våggen i de inspirerende omgivelser dækker over melankoli.

Digtet til Grete Klinckerfuss er et epigondigt, der har mindelser om både Christian Winther (den ubestemte længselsstemning i »Flyv Fugl, flyv«) og Drachmann (livsudfoldelses-evangeliet sammenkædet med beskrivelsen af den italienske natur i »Foraar i de euganeiske Bjerge«). Det er typisk for Brandes litterære smag ved at placere sig mellem romantisme og naturalisme. Æstetisk er det ikke vellykket. Navnlig er udtrykket »Kvidderlyd« fatalt. Dog kan det medgives, at enjambementerne og den uventede rimophobning med held giver det vedvarende, strømmende i såvel naturindtrykkene som i den indre bevægelse.

Det rummer en forsigtig tilståelse af vågende elskovslængsel hos den aldrende mand og en opfordring til den unge pige om at få øjnene op for livsglædens evangelium, hvad hendes ridderligt beskyttende brevvænne mente hun havde lidt vanskelig ved. Således i et brev fra 15.7.11: »(...) Seien Sie selbst trotz Ihrer herben Jungfräulichkeit umarmt.«

Grete Klinckerfuss forskrækkede siden Georg Brandes alvorligt ved at ville være sygeplejerske, barmhjertig søster i en tysk sygeplejeorden af gejstlig tilsnit, Johanniterordenen. - Hun var ellers begyndt sin løbebane som pianistinde og havde også forsøgt sig som skribent.

Georg Brandes bevarede dog også efter hendes indtræden i Johanniterordenen stor agtelse og inderlige, venskabelige følelser for den unge dame, og han viste hende i brevene megen fortrolighed angående sine private forhold. Således findes to breve fra henholdsvis 29.9.1910 og 26.1.1911 om opløsningen af hans mangeårige ægteskab (1876-1910), der synes at have været en pinefuld proces. G.B. er i sit eget liv indviklet i de juridiske, sociale og menneskelige problemer, der almindeligvis følger opløsningen af et længerevarende parforhold, problemer, som imidlertid ikke kommer frem i hans officielle forfatterskab, hvor den personlige frigørelse, især mod slutningen af forfatterskabet, mere og mere kommer til at stå udelukkende som resultatet af en personlig viljesakt, hvis omkostninger ikke nærmere analyseres, og hvor beundringen for den personlighed, der frigør sig, bliver en art æstetisk fascination af selve den emancipatoriske bevægelse.

Digtets erotisering af det sydlandske landskab og dets hyldelse til elskov, skønhed og livsudfoldelse leder tanken hen på kapitler i ungdoms- og gennembrudsværket *Emigrantlitteraturen* (1872). Georg Brandes blev ved med at sige det samme hele livet igennem. Frihed, lidenskab og skønhed er nogle af hans nøglebegreber. Fra et filosofisk standpunkt kan man påpege, at disse begreber ikke er særligt indholdsmættede, og fra et socialt kan man klage over, at programmet om frihed og selvrealisering ikke følges af nogle praktiske anvisninger. Anlægger man derimod en kunstnerisk målestok må man erkende, at frihedslængslen og skønhedsdrømmen er den understrøm, der giver det omfattende forfatterskab dets suggestive kraft. Og paradoksalt nok medførte disse lidt uhåndterlige og svært definerbare ideer som bekendt en række mærkbare forandringer ikke alene i litteraturens verden, men også i politikkens, i den offentlige mening og i menneskers levevis.

Georg Brandes lancerede sit program i guddommelig prosa. På vers går det ikke så godt, som vedlagte eksempel viser. Men som vidnesbyrd om konstansen i hans tankegang og som vidnesbyrd om, at han langt hen i livet med sit kunstneriske sind forblev versets ulykkelige elsker, har digtet interesse.

Lise Præstgaard Andersen

Breve fra Hans Kirk vedrørende »Slaven«

I.

De i det følgende offentliggjorte breve kan (delvis) betragtes som et supplement til Børge Houmanns udgivelse: *Fange Nr. 6 Hans Kirk: »Breve fra Horserød«* (1967). De kaster nyt lys over, hvilke kilder Kirk arbejdede med i forbindelse med sin historiske roman »Slaven« samt tjener til at vise hans vanskelige arbejdsforhold i al almindelighed og det danske fængselsvæsens stupiditet / tyskenlighed i særdeleshed. Sidste del af brevene, der stammer fra Gyldendals arkiv, belyser især de økonomiske relationer til forlaget. Og her er kun enkelte oplysninger af privatøkonomisk karakter udeladt.

Iøvrigt indeholder brevene intet, der kan karakteriseres som »for private til at læses af